

WPROWADZENIE

Jesienią 2024 roku w Instytucie Nauk o Sztuce Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II rozpoczęły się przygotowania do Jubileuszu 70. urodzin Profesor Marii Szymanowicz, obejmujące m.in. redakcję dedykowanego Jubilatce muzykologicznego zeszytu specjalnego „Roczników Humanistycznych”. Swoje artykuły nadesłali liczni autorzy: przyjaciele i współpracownicy Pani Profesor, inni zaś zaoferowali włączenie się we wspomniane upamiętnienie w roli recenzentów lub gratulantów.

Niestety, Bohaterka publikacji, którą trzymacie Państwo w rękach, odeszła przedwcześnie. Profesor Maria Szymanowicz zmarła w Radomiu 3 grudnia 2024 roku, po ciężkiej chorobie, a rodzina, przyjaciele, współpracownicy i studenci pożegnali Zmarłą cztery dni później. Władze KUL, doceniając wybitne zasługi Pani Profesor dla nauki polskiej i Kościoła, wyraziły wolę, by zebrane artykuły zostały opublikowane w formie zeszytu upamiętniającego uznaną Profesor organolog.

Zeszyt poświęcony osobie śp. Profesor Marii Szymanowicz otwiera bibliografia Jej prac oraz kalendarium działalności akademickiej, które zestawiał Andrzej Gładysz.

W części pierwszej – dedykowanej instrumentologii, zajmującej szczególną pozycję w badaniach śp. Profesor Marii – zamieszczono osiem oryginalnych artykułów i artykuł recenzyjny. Co do zasady zaproponowano chronologiczny układ treści. W pierwszym artykule ks. Dariusz Sobczak omówił instrumentarium kapeli w gnieźnieńskiej katedrze, sięgając aż do jej średniowiecznej genezy. Problematykę organologiczną otwiera ks. Franciszek Koenig, który scharakteryzował działalność Josepha Weissa z Nabburga na terenie Górnego Śląska. Następnie Jerzy Rajman powrócił do kontrowersyjnego remontu organów przeprowadzonego w sanktuarium leżajskim przez organmistrza Aleksandra Żebrowskiego, Bogusław Raba zaś odniósł się do przebudowy instrumentu Michaela Englera w Brzegu w perspektywie koncepcji estetycznych Hansa Henny’ego Jahna. Andrzej Prasał opisał działalność firmy Berschdorf na terenie Ziemi Kłodzkiej w latach 1926-1942, z kolei Andrzej Gładysz przedstawił dzieje, opis inwentaryzacyjny

i analizę struktury brzmieniowej organów Włodzimierza Truszczyńskiego z Auli w Gmachu Głównym KUL. Blok tekstów dotyczących organów zamyka artykuł Juliana Gembalskiego, który zmierzył się z potrzebą sprostowań i uzupełnień dotyczących informacji na temat górnośląskich organów, przywołując przykład Katalogu Zabytków Sztuki Polskiej Akademii Nauk. Sekcję instrumentologiczną domykają teksty poświęcone tematyce instrumentarium ludowego. W ten krąg wprowadza czytelnika studium Eweliny Grygier poświęcone fletowi poprzecznemu starego systemu w muzycznej tradycji Lubelszczyzny. Tomasz Rokosz natomiast w artykule recenzyjnym odnosi się do książki Zbigniewa Przerębskiego o lirze korbowej, tak ważnej dla tradycyjnej kultury polskiej.

Druga część zeszytu poszerza omówiony wcześniej obszar badawczy o perspektywę muzyki religijnej. Tu również zachowano porządek chronologiczny. Ks. Piotr Wiśniewski dokonał analizy źródłoznawczej piętnastowiecznego antyfonarza z Opactwa Cystersów w Krakowie-Mogile. Tekst Remigiusza Pośpiecha dedykowany został muzyce brzmiącej z wieży sanktuarium na Jasnej Górze. Kolejne dwa artykuły odnoszą się do muzyki organowej. Elżbieta Charlińska omówiła inspiracje pieśnią *Kto się w opiekę* w polskiej muzyce organowej XIX i XX wieku, Kinga Krzymowska-Szacoń zaś opisała wizję nieba we francuskiej muzyce organowej połowy XX stulecia.

Ostatnie dwie części przynoszą teksty zawierające rozważania z zakresu pedagogiki artystycznej, bez której trudno wyobrazić sobie muzykę i refleksję o duchowości w sztuce. Problematykę nauczania muzyki podjęli Miłosz Aleksandrowicz w studium poświęconym działalności Stanisława Moniuszki w Instytucie Muzycznym w Warszawie oraz ks. Grzegorz Poźniak, omawiając aktywności dydaktyczne Wilhelma Osburga na obszarze Śląska. W drugim obszarze znajduje się analiza maryjnego tytułu „gwiazdy morza” ukazana w perspektywie nowożytnej pobożności maryjnej przez Anetę Kramiszewską. Tom zamykają dwa artykuły poświęcone ogólnej charakterystyce współczesnej muzyki medytacyjnej (Liubov Serhaniuk, Hanna Karpenko, Yu Ke) oraz kategorii medytacyjności we współczesnej kulturze ukraińskiej (Yaroslava Bardashevska, Khrystyna Kazymyryv i Tetiana Maskovych).

Oddając do rąk czytelników numer specjalny „Roczników Humanistycznych”, zeszyt „Muzykologia”, pragniemy złożyć hołd wybitnej Uczonej i Pedagog, pomysłodawczyni i autorce monumentalnej „Polskiej Bibliografii Organów”, która inspirowała prace organologiczne w Polsce, integrowała środowisko badawcze oraz wskazywała kolejne obszary, które należy zbadać, by zachować i rozwijać nasze dziedzictwo kulturowe.

Andrzej Gładysz